

SOKFÉLE.

XLIX szám. Béts. October 19-dikén. 1832

Statistikai Jegyzetek.

SPANYOL ORSZÁG.

I. A' Királyi uralkodó ház (Katholika valláson).

a. Uralkodó Familia az Anjou házból.

Király: VII FERDINÁND, szül. 1784-ben. Attya III Károly lemondván a' koronáról általvette az országlást 1808-ban, Martz. 19-kén, de még ezen esztendőben meghivatván Bayonnéba Napoleon által be-szélletés végett, ott lemond az uralkodásról, melyre 1814-ben visszabotsáttatik. — Familiáját 's Testvérit magzataikkal együtt előszámláltuk a' Sokféle XLV-dik számában.

b. Elődei a' Thronuson.

Az Austriai házból: I Filep, Castillai Johanna Férje, Castillai Király 1506 † 1506. I Károly, mint Rom. Tsászár V-dik, Spanyol Király lett 1516-ben, lemond a' koronáról 1556-ban. II Filep, † 1598. III Filep, † 1621. IV Filep, † 1665. II Károly, † 1770.

Az Anjou-i házból. V Filep, leteszi a' koronát 1724. Lajos, † 1724. V Filep, ismét felteszi a' koronát, † 1746. VI Ferdinand, † 1759. III Károly, † 1788. IV Károly, leteszi a' koronát 1808-ban.

Buonaparte Napoleon familiájából: Jósef, 1813 elűzetik.

II. A' S t a t u s.

A. Európában.

Tartományinak száma 31, ezek: 1. Mádrid tartománya, vagyis köre. 2. Toledo. 3. Guadalaxara. 4. Cuenza. 5. Mancha. 6. Burgos. 7. Sória. 8. Segovia.

Toldalék a' M. Kurírhoz.

9. Avila. 10. Leon. 11. Palencia. 12. Toro. 13. Valladolid. 14. Zámora. 15. Szalamanca. 16. Asturias. 17. Galicia. 18. Extremadura. 19. Szevilla. 20. Cordova. 21. Jaen. 22. Granada. 23. Murcia. 24. Aragon. 25. Valencia. 26. Mallorca. 27. Catalonia. 28. Navarra. 29. Biscája. 30. Guipuzkoa. 31. Alava.

Ezeknek nagysága 8,446 □ mértföld. nép száma 13,953,959 lélek. Városaik száma 145, mezővárosaiké 4,350, a' faluké 12,495. Világi lakosainak száma 1829-ben volt 13,790,134

Egyháziak, vagy Papság 122,345

Szárzsföldi hadi ereje 100,732

Öszvesen 14,027,276

Európán kívül Gyarmatai.

a. Á z s i á b a n.

- 1) Manila szigete 1,450 □ mertf. 1,822,825 lakos.
2) Biszszayi szigetek 879 □ mf. 632,395 l. 3) Babuyani szigetek 30 □ mf. 2,000 lak. 4) Magindanoa 61 □ mf. 43,500 lakos.

b. Á f r i k á b a n.

- 1) Presidiosz sz. 1 □ mf. 11,481 l. 2) Kanári sz. 151 □ mf. 196,517 l. 3) Annaboa, 2 □ mf. 1800 l.

c. A m e r i k á b a n.

- 1) A' Havannai Fok, 2,309 □ mf. 800,000 lakos.
2) Porto Ricco, 188 □ mf. 150,000 lak. 3) Culebra, 6 □ mf. 2,600 lak.

d. A u s z t r á l i á b a n.

Mária szigetei, 57 □ mf. 5,339 lak.

1. A' Gyarmatok öszve-
sége tesz. 5,136 □ mf. 3,668,650 lakossal
2. Európában 8,446 „ 14,027,276 „
Öszvesen 17,695,926 lak.

Nevezetesebb 's népesebb városai.

	lakossal		lakossal
Madrid . . .	115,000	Cadix (Kadix) . . .	76,000
Barcellona . . .	100,000	Granada . . .	66,661
Szevilla . . .	100,000	Valencia . . .	60,000
Malaga . . .	52,376	Cartagena . . .	29,000
Zaragoszsa . . .	45,000	Jaen	27,000
Cordova . . .	35,000	Toledo	25,000
Murcia	34,000	Bajadoz	15,000
Valladolid . . .	30,000	Pamplona	14,054

Nemzeti külömbiségekre nézve voltak 1820-ban:

Spanyolok . . .	11,678,558	Szanglajok, Mész-	
Malájok, Bisz-		titzok	190,000
szájok	2,477,800	Modejárok . . .	60,000
Báskok	510,000	Tzigányok . . .	45,000
Neger rabszolgák	376,212		

Vallásbeli külömbiségre nézve, 1820-ban.

Katholicusok, egyedül uralkodó vallás, 15,303,570.

Spanyolországban van 8 Érsek; 51 Püspök; 43,038 világi Pap; 18,871 Szentegyház; 1,051 szerzetes Klastrom; 1,067 apátza Klastrom; 47,514 szerzetes Pap. és 24,007 apátza.

Rang szerint felosztattak a' lakosok 1797-ben így:

Egyháziak, Papok	126,015	Kereskedők . . .	39,784
Nemes, Hidalgósz	484,131	Fabrikások . . .	270,989
Tisztviselők . . .	51,306	Parasztok . . .	907,197
Prokátorok . . .	5,676	Napszámosok . .	964,571
Íródeákok	9,351	Inasok, szolgák	276,090
Tanulók	47,312	Koldusok	8,030

F i n á n t z i a.

A' Státus jövedelme 1829, volt . . .	549,600,000 reál.
	(39,000,000 taller)
" " költsége ment	500,000,000 reálra
" " adóssága tett mintegy	576,000,000 reált.

Fegyveres népe.

Zsoldos katonasága van 46,000 ember.
 Polgári katonasága 30,000 „
 Tengeri ereje 1828-ban volt 124 hajó.

III. Országos alkotmánya.

Eddig még firól fira szálló constitutios Monarchia volt. Előállanak e' még az új vagy régi Cortések (Ország és Udvari Nagyok) hogy az országulásban bizonyos tekintetben részt vehessenek, azt az idő választja meg. — A' Király tzmje ez: Két Spanyol Ország Királya, Ö Katholikus Felsége. A' korona örököse Aszturiai Printz nevet visel.

IV. Vitézi Rendek.

1) Arany gyapj R. állittatott 1429. 2) Mária Ludovika R. Dámák számára, mind a' két Rend tsak udvari megtiszteltetés jeléül adatik. 3) Károly R. 4) Sz. Ferdinánd és Sz. Hermengilda R. 5) Mária R. 6) Sz. Izabella R. Amerikai érdem rend. 7) Calatrava R. 8) Alcantara R. 9) Santjágó R. 10) Montéza R. ezen négy utolsók tsak Papoknak adatnak.

Meddig élhetnek némely állatok eledel nélkül.

A' természetvizsgálók hosszas tapasztalása szerént az állatok sokkal tovább élhetnek minden eleség nélkül mint az ember. Probatételek után ezek jegyeztettek fel: egy tibét petymeg étel ital nélkül 10 napig élt; egy kőszáli zerge (antilopa) és egy nagy vadmatska 20 napig; egy sas élt 28 napig, egy borz egy egész hónapig; több kutyák 36 napig; a' Párisi tudományok akadémiájának emlékkönyvében feljegyeztetett, hogy egy kutya, mellyet vigyázatlanságból zártak bé egy mezei major-szobába, ottan 40 nap mulva még élet-

ben találtatott, melly idő alatt egyebet nem evétt egy szőr derékally széllyel tépett vászon borítékjánál. Vailant egy skorpiót tartott tsaknem esztendeig étek nélkül; akkor bevetett neki egy más erős izmos skorpiót 's ezt amaz egyszeriben megölte. Hunter egy varashékát zárt bé két virágtserép közé, 's azt 15 hónap mulva még életben találta. Schaw orvos doktor írja, hogy egy üveg butelliában két kígyót tartott 5 esztendeig életben, minden legkissebb eledel nélkül.

F e l i r á s o k.

A' Főispányi Beiktatáson Veszprémben.

1832. October 4 - kén.

A' Vármegye' házán a' felkelő napot ábrázoló kivilágosításon felül:

Gróf ZICHy IstVánban Veszprém' új napja Derüle
TiszteLI őt, repeső szIVVeL örüLVe, ki ki.
a l ó l

A' fel kelő Napnak ragyogó sugára
Tiszta derületet vet a' Láthatárra.

*Ugyan ott egy szélvészt ábrázoló kivilágosításon
felül:*

KerüLD eL korMányzónk! a' VéLtt szIkLát 's ör-
Vényt.

VezérÜL VáLasztVán honni szokást 's törVényt.
a l ó l

Szikla 's örvény közt is bátran megy a' Hajó,
'S a' Zivatar sem árt, Kormányossa ha jó.

A' Város Házán:

VigaD örül Veszprém, tiszteLVén Gróf ZICHy
IstVánt.

Ég Lohogó szIVünk tiszteLetére nekl.

A Református templom tornyának ablakán:

VaLLásonn aLapuL MinDen poLgárl szöVetség.
 HIV szIVekhez Is a' hlt kötl a' hIVataLt.

A Vár kapuján.

Nyitva ez a' kapu, és kebelünk is nyitva előtted,
 Nyilt szivnél pompásb győzedelem kapu nints.

A sóház kapuján.

Adja az ég szeretett Fő Ispán! hogy te Megyénknek
 Úgy örvendj, valamint a' Megye Néked örül.

A zsidó község' kapuján:

Ha nálad törvényes oltalmat keresünk,
 Légy Biránk, légy Atyánk, légy a' mi Mózesünk.
 (S.)

M e n e k r a t e s.

Menekrates Szirakúzi orvos, szerentsés gyógyi-
 tásában annyira elbizta magát, hogy végre *megtartó*
Jupiter nevet vett fel, 's így kívánta magát neveztetni.
 Meghallván ezt Filep Király az új orvosistent ebédre
 hívatá, 's e'ként tréfálá meg: számára külön asztalt
 terítettett, 's arra tsak tömjénező 's drága illatokkal
 füstölgő edényeket rakatott. Menekrates egész méltó-
 sággal leüle az asztalhoz, 's nem kevéssé emelkedett
 kevély melje ezen királyi megtiszteltetésen. De midőn
 a' jó illatok közt megéheztván látná, hogy a' mellék
 asztalnál ülő vendégek kedvekre 's vígan esznek és
 isznak; kéntelen vala megvallani, hogy ő is tsak em-
 ber 's örömezt lemond az istenségről.

A' megivott Ámor.

(Görögből Julius Aegyptius után.)

Virágszedéskor Amort
 A' rózsá közt találtam
 És szárnyait kezembe
 Fogván, boromba tettem,
 'S mohón megittam ötet.
 Már most tsikolja szárnya
 Minden tagom belőlről.

A' Figefa és Mondolafa.

Mese: Olaszból. (Báldié.)

„Honnan esik az, hogy minden fák között, mellyek
 őszszel gyümölcst hoznak, tsak te nem virágzol tavasz-
 szal?“ — Ezt kérdé egykor a' Mondola a' Figefától.

„Azért, hogy úgy ne tegyek, — felele a' Figefa
 — a' mint te, te gyakran virágzol tavasszal, 's ősz-
 szel nem termeszz.“

Magad fitogtató Ifjú! neked is szöll ez a' figefa...

Sicilia és Neptún.

(Ugyan azé.)

Sicilia már egy időben kérte Neptunt, hogy ötet
 méltóztatnék ismét Olasz országhoz ragasztani.

„Balgatag! hát nem tudod, hogy jobb kitsíny fő-
 nek lenni, mint nagy lábnek?“ — E' volt rá a' válasz.

Ezt, hallatomra, egy fejr mentés Gazda beszéltte,
 egy paszamántos Tselédnek.

Ván, Vén, vagy:

Az üstökös Eloquentia. — Vöfi.

És pedig az én Uram Kajos István,
 A' Szent Lélek felbuzdítván,
 'S szándékát a' szent házasságra vetvén,
 Dombi Pandát megszeretvén,
 Betsületes szüléitől megkapván,
 Vele a' minap feltsapván,
 Ma, mint a' veres hagyma, megesküdvén,
 Estvére mellé feküdvén,
 Szent lakodalmat e' végre tsinálván,
 Egy kis kollázióra
 Egy darab petsenyére,
 Borra egy kantsóra,
 Tántzra kufertzesre
 Kelmedet is invitálván,
 Hogy a' több frekventzia elérkezvén,
 Jelenjen meg, örvendezvén,
 Engem küldött, szűz jó reggelt kívánván. —
 (Énnye, be sok jeles ván - ván!)

Rejtett szó.

Első hármam igen szeretted nyárban. Lehetetlen
 Lenned egészemmé, míg fő feletem magadénak
 Mondani mérészled, 's hogy az is, be tudod bizonyítani.
 Négy tag. Harmadikom mondjad, hozzá az egész
 Gondolván, kire intézed, nem fogja szeretni.
 Végzetemet minden kedvelli; kivált ha ruházza.

Megfejtés: a' XLVIII Szám. Tzizma, ma,